

MA

IRODALMI ÉS KÉPZŐMŰVÉSZETI FOLYÓIRAT

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V., Sziget-u. 16. I-14.

Szerkeszti és kiadja:
KASSÁK LAJOS

Előfizetési ár Magyarországon:
Egy évre 8 korona, fél évre 4 K.

TARTALOM: Máttis Teutsch János: Eredeti linoleummetszet. / György Mátyás, Kassák Lajos, Komját Aladár, Lengyel József: Versszemelvények a »MA« első antológiájából. / Kovács Béla: Kalapács, Szép élet (novellák) / Bartá Sándor: Az Evoe Asszony, Őszi tónál, Sárkunyhók útrakelt lakói (versek) / Máttis Teutsch János: Kétfestmény (műmelléklet) / Ujvári Erzsi: Próza: 1, Próza: 2, Próza: 3. / Máttis Teutsch János: Eredeti fametszet / Mácza János: Színházakról / Réti Irén: Laczkó Gézáról / György Mátyás: Két verses könyvről.

II

4

Máttis Teutsch János: Eredeti linoleummetszet.

ÁRA: 60 FILLÉR.

117.
febr. 15.

SZEMELVÉNYEK A „MA“ ELSŐ ANTOLÓGIÁJÁBÓL

SZEMREVEVÉS

Sivalkodjunk össze, lány,
félszememet, a paraszt szememet, képedre
tüzttem,

[van zöld szemem, van sárga szemem]
a zöldet!!! a zöldet!! a zöldet! —
az ostobát, a savóst, a sívót, a sóvárt,
a kancsalnak lenni is bambát,
a melyik oly istenverten áll,
mint sziklacsonkok közé pökött tengerszem,
s a melyik belsejéből úgy bűg kifelé,
mint nyanya meséjében
áporodott hajon a „zöldkő“ —
[a sárga szem, mint éhet kaifogó pilleláng
hányja magát redőnye alatt.]

Sivalkodj fel
anyásan:
a zöld
aligforró gőzben
aprófigurás törzsrészeid
derekadon alul és felül
most
fiatal márinénisek
terjedelmükben
és gyötrődésekre
örömök —
lábadnak szárai
úgy nekiszálasodnak öled felé,
hogy hosszú odáig,
hogy mennykőves közel,
mint
egy
élőláb elkoptatás útja —

sivalkodj fel
a bőrödöt kiverő
magad levegőjében,

Sivalkodjunk össze lány,
téged a szemem templomoz,
téged a paraszt szemem rónáz
mennyez
kocsmáz
torkiglaktat
elél.

Kürtbe falaz a zöld, mert csak a
majdani galuskatestű kis fenevadtól
szivleled el az arconpirító rajtadcsuszkát.

Várom, hogy sárga szemem kirebbenjen
győztesen: most már
cifra sarkok és szögek pattannak szájadból
s agyadból

számba s agyam felé,
karoddal, láboddal, lefogott arányaiddal olyan
gumiból vagy,
mely gazdai bakugrásokhoz igazodó,
jó médiumos ötvösműnek teszi magát.

Nem vakulunk
a levegő nyilásától!

Zöld meg sárga maszatja? —

micsoda befeléfordulás, szélesség felé fordulás
narkotizált?

ne csukolj fel!

nem vagy.

György Mátyás

MÁJUSI TÁNC

Fehér ingujjban és táncra csiklandó örömmel
szálfás legények feszülnek a dombon
s a lányok a völgyből,
a bodros és tarka lányok
perdülnek, begyeskednek, riszálódnak
föl a dombra.

Forró szelek kaparják az eget.
Május. Uszályos, pipacsszemű földek.
Erő! Fény!
S a fényben
rúgós csikói tánc a pipacsok fölött.

Körbe-körbe...
A föld zuhog.
Körbe-körbe...

A fejek piros és tarka kapuiból
nevető tűzmadarak röpülnek ki a napra.
Zöld kamasz szemek legelnek a vilódzó hus-
tömbökön.

Körbe-körbe...
Vad kigyózással nyújtóznak a karok.
A homlokok színesen kivirágoztak
s kemény, eleven ikrák
és pézsmás, meleg illatok
szabadulnak el a sokrétű szoknyák alól.

A föld zuhog.
Vörös- fehér testek ringatóznak a szemsu-
gárban
s a föld zuhog.

Köny. Ugrás. Kurjantás.
Aztán semmi: csak a mindent betöltő vágya-
kozás.
Részeg, kiugró szemmel még árulkodik az ég,
de a völgyből már hatalmasan dangadnak elő
a bokrok
s a dombról
éhesen és meggyuladtan,
vak, összegabalyodott párok gurulnak le
a völgybe.

Kassák Lajos

BENNÜNK HÁNYTOROG A FÖLD

Hajrá!
A testünk görgetegjét vitázza szél,
Kelet, szállat: két temérdek marok közt!
Futvást a tájat fölszedi a talpunk,
Ujjunk begye tenyérrel töltözik,
S kiszúr szemünkön minden szegelet!

Nyögünk.
Az élet jajjal súlyosúl!

Lehellünk.
Égre nézi homlokát!

Mozdulunk.
Rándúl: volt - helye - szakadtan.

Kiáltunk!
Hanggal hallatos halálíg!

Indulat! Váltig áradás!
Törő lázban is sudarasra-vertség!
Nyugatlan-eggyűl:
Bennünk hánytörög a föld!!

Komját Aladár

FERDINÁND-HID

Rohanás felett a lépés araszol.
Teherkocsi nyehereg, huzásra cövekelődnek
a lovak köteges izmai.

A mozdony. (mint szép, buzdult izmu gyere-
kek játékában,
szélnek feszülő melle előtt két karját forgatja
és öklöződik előre)

Jön!!!
(Nekem: félelmes . . . ravasz . . . sziszeg.)

Aztán egyszerre egy gőz és füst,
Elborítja a hidat,
alája, fölébe, benne felcsap a sinek, kerekék,
kapcsok egymást gyözködő lármája.
A lárma,
egymást szorító, kavargó érctömegek lármája
és a hid visszadobta viszhang
életnél életebbre hatványozódik bennem
És egy vagyok vele akaratos acélos
tudattal.

Roham!!!
megújhadottan, szénnel hosszú utakra biztosan
és a távozó kerekék után szikrákat sóhajt-
nak az acélsinek.

A sinek: ottmaradt egységei a végtelent meg-
kivánt erőnek.
Az erőnek, az indulónak, az indulatosnak,
megtörpanónak, meg nem pihenőnek.

Hajrá! Jó utat! Hajrá!
A sinek (rajtuk a lámpák bágyadozása)
beleékesednek a város feketepoklu ezüstjébe.

A hidról (hegyesszög szelője) végtelen sugár-
sor fut össze
a pályaudvar fekete, komoly ive alá
És tovább . . .

. . . egy emberig . . .
A sugarak sora a két szeme ívénel már majd-
hogy összeér!!!
(Az ember! Kezében másodperceket ver az óra
és szive még gyorsabban és vörösen dobog.)

A két szeme ívénel már összeér!
de fut tovább . . .
tartója ott van a végtelen időben!
Végtelenbe repülnek onnan ki a sinek
S acélakaratu erő a végtelent tapintja rajtuk.

A pályaudvar és a fekete ködös acélok körül
Tompán forr, őrjöng, örvénylik a város
és hatalmas hullámaait átzubogatja a kormos
acélhidon.

Lengyel József

A KALAPÁCS

Künn még sötét volt és az eső permetezett. Valami fekete-szürke köd tette zavarossá és tompává a még néhány óra előtt csillogó éjszakát. A villamos ablakán át úgy látszott, mintha alagutban mennénk, a mely nyirkos volt és halálosan homályos.

„Mire ebből nappal lesz, már meg sem élem. Ujra sötétben leszek”.

Péter értelmetlenül maga elé meredt. Az értelmetlenségébe csak úgy beleúszott ez a gondolat valami titokzatos és különös távolból. Talán az egészét a dédnagyapja gondolta, aki értelmi volt, s akitől ő egy fattyu révén származott le. Így hajnal tájban gyakran kerengtek benne gondolatok. Fogalma sem volt róluk. Néha valamelyik olyan élesen kisajgott, hogy már szinte érezte. És ekkor észrevette.

A villamos borzalmasat nyikorgott. Péter tátongó fülét könnyű vizloccsanás nem érinthette volna hatástanabbul. Azért új gondolat uszott elő.

„Mintha az életünk nyivadt volna fel”. És főtt hörgést szippantott fel az orra alatt. Ez a sóhaj-tása volt, ha nem is ép olyan könnyed, egyszerű, mint egy fiatal leányé, aki késő délutánba sóhajtott.

Ki kellett volna szállania. Ahogy a lámpásos kocsi elment, látta, hogy már anélkül is lehet látni a reggelben. Egy telken sietett keresztül, ami hepe-hupás volt. A nagyon keményre taposott ösvény ügyesen kerülgette az apró dombokat, melyeken kevés szintelen, apró gaz csillogott. Éppen irgalmatlan bögésbe kezdett a gyárkémény, mikor a tárt vaskaput át, a kapus előtt már csoportba szorulva, tolongva elsieltet.

A gyártelep hordógyárában dolgozott. Ő volt a kalapács. A hordókra ő verte rá az abroncsokat. Nehéz munka volt és gyakorlat meg ügyesség kellett hozzá. De Péter elég régen dolgozott itt. Négy éve. Lakatos inas volt, de nem bírta a felszabadulást kívánni. Munkába állt a gyárban. Eleinte dongákat gyártott egy gépen. Később dongákat állított kerek vas-sinbe. Majd hátra került kalapácsnak.

És most kalapált reggeltől estig, tavasztól-őszig és ősztől-tavaszig. Az élete, az egyénisége, a lelke, minden, ami kedves emberi volt benne, átalakult, formult és beleidomult a néhány lendületes gesztusba. És Péternek sohasem jutott eszébe, hogy ez másképp is lehetne.

A gyalu felől néha hiszteriás sivitások hasítottak keresztül-kasul a termet. A földre nagy, nehéz terhek estek, melyek a föld beszakításáról hoztak hangokat, közeli hegyekről rémes lavinák gördültek alá. És óriás házak, hidak, alagutak és mindenek összeomlásának a hangjai tomboltak itt. És szinte világok omlottak össze, hogy új világot szüljenek: 352 hordót naponta.

A munka volt ez az emberiség üdve és mindene. A munka, amelyben az emberek tulnyomó része megsemmisül ember lenni. A munka, amelyet számtalan apostol és mindaz nagyratart és dicsőít, aki nem ismeri. De mind valamennyi páriája, akiket a munka magához kapott, irtózáttal és utálattal gyűlölik azt, mindig világos pillanataikban és mindaddig, míg hülyékké nem szorította őket.

Péter nem volt elégedetlen, az ő értelmét már kiszorította belőle a munka.

A kéménybögésről vette tudomásul a delet, egyáltalán nem várta. Annak az embernek a biztonságával, aki csak igen kevés olyan dolgot ismer, amire az életben várni lehet (nem, amire érdemes.)

A gyár kapujában várta a Dudus két kék zománcos bögrével. Egyikben leves, a másikban tészta, mákos tészta. Hus nem volt. Amikor hus volt, akkor nem volt tészta, s mikor tészta volt, akkor meg hust nem kapott. Dudus, egy érzékies, közönséges arcú, nagyszájú nőszemély volt és közös háztartásban élt Péterrel. A fiunál különben három évvel idősebb volt és Péter már a második volt, akivel így összeköltözött.

Amíg a fiu ebédelt, egyetlen szót sem váltottak, előzőleg nem is köszöntöttek egymást. Dudus mikor a kijövő Pétert meglátta, csak ránézett és odanyújtotta neki a két lábást. Az leült egy gerendára és mohón kanalalazni kezdte a levest. Majd a tésztát villázta ki, azt is mohón, de észrevehetően minden élvezet nélkül. Mikor végzett, felnézett és megkérdezte:

„Volt valami, Dudus?”

„Nem”.

„Oda adtad a 30 krajcárt a házmesternek?”

„Oda”.

Hallgattak, aztán a legény köszönt és ő maradt ülve. Dudus pedig fölszedte a bögréket és nyugodtan elment. Amint a telken keresztülment, találkozott egy rendőrrel. Erősen nézték egymást. A rendőr megszólította, látszólag nem volt szolgálatban. Dudus mosolyogva felelt. A rendőr sétát indítványozott kifelé, az elhagyatottabb mezők felé. Dudus szabódva ment. Valamiről beszélgettek, hogy miről, arról egyik sem tudott volna határozottan számot adni. Husz perc mulva már karöltve mentek, nagyon lassan. Egy bokornál a rendőr ölelgetni kezdte Dudust. A harmadik bokornál megtörtént.

Kalapács ezalatt a rendes egykedvűséggel dolgozott a gyárban. Legfinomabb ösztöne sem sejtette vele, hogy a felesége hol van, mit csinál.

Amikor feirántot fújtak, a hordót, melyet éppen a sorba készült görgetni, utszélen hagyta. Letisztogatott magáról néhány hancsot. Utcai kabátot vett és kifelé indult. Utközben találkozott a rendőrrel, az a posztján állt, még eddig nem is igen vette őt észre Péter.

És most mégis szokatlanul kíváncsian nézte. Fogalma sem volt miért. Tudni semmit sem tudott, csak valami olyasmit érzett egész határozatlanul, mintha az egyszer valami ócska palcáját vitte volna el, amit egy padon felejtett.

SZÉP ÉLET

Én csak szindarabból ismerem őt.

A keresztelésnél mindjárt pompás nevet és címet kapott.

Nehéz bordó és bíbor színű és sűrű, fojtó tömjénillatú nevet és címet, amely mögött ott voltak Michel Angelo nagy, tiszta életű szobrai, az öreg és szűz férfiak, a régi kéjencek aranyos egyház festményei és ott voltak az ő címe mögött még könnyedén hajlongó finom mosolyú bibornokok — ez mind, de ezen kívül is sok minden: a Vatikán, pedig ő még akkor csak csecsemő volt és a fejburkolata az ujszülöttség-től még egészen lágy.

Az apja, akinek különben azt a szép nevet és címet köszönhette, egy kalandor császár volt. Filiszte-

resen kis termetű, gömbölyű kis finom hassal, amelyet mindig künn tartott, a fülét gyakran piszkálta idegességből és a hadjárait is egy párszor megnyerte idegességből, hogy aztán a legvégén sokkal végzetesebben elveszthesse és belebukhasson az utolsóba. A hiveit spanyolosan heves, ráijesztő modorával nyerte meg. Szerelmi dolgokban pedig egyszerűen rendkívül linek mondják étvágját és teljesítményeit. Igazán sietett a mult minden nélkülözését helyrehozni, mikomint kis tiszt csupán az áldonzuán sívár szerepe jutott neki: pár kiszolgálónó kétes izü csókja, de csak csók és pad és sohasem ágyas-szerelem, mert a garnizon kicsike volt, egy utolsó kis garnizon, ahol a hülye nők már ennyi bünös izgalomtól is megittasultak. Mondom hát, császársága idején annyi dühvel igyekezett magát jólakottra szeretni, hogy veszélyes hadjáraitai egészségi szempontból egyenesen áldásosak voltak rá nézve minden fáradalmával és minden szerelmi nélkülözésével.

De nekem most a fiu érdekesebb.

Mert ő volt a szép életű.

Tizennyolc éves korában aranygalléros, fehér egyenruhában járt, anugy is szép fiu volt. Nagyon szép, finom, elegáns és intelligens fiu. Apja és anyja nagy szerelmi intenzivitása után őt nem lepte meg szerelmi dekadencia. Egész sereg illatos szeretkezése és érdekes hódítása volt, ami boldoggá és egyszerűvé tette az életét. És ott volt az udvar, az etiket és minden és ő nem kimélte cousinejait, a főhercegnőket.

És éjfélt után, hogy egyedül maradt, a legszebb lakáj keverte a cock-tailját, aki néha hosszasan, mereven és nagyon szépen nézett rá, hogy a bonyolult érzékű fiu uj, forró és különös arómát szippantott a cock-tail-hez.

Az udvar mindent megtett, hogy jól érezze magát. Hogy finom romlottságot lopjon belé, ami könnyelművé és cinikussá teszi: nagy tettek gunyolójává.

És volt idő, hogy az apját ki tudta gúnyolni és le tudta nézni, mert az mégis csak egy közönséges és brutális modoru polgár volt. Egy heves életű furcsa kalandor. Semmi több. Se előtte, se utána. Se multja, se jövője. Se őse, se utóda. Csak egy rövid, valószínűtlen és rapszodikus jelene.

Ő mégis több, a fehér gardatiszt és herceg. És az anyja, egyenes leszármazottja az inkvizíciók császárjának és még sok más merev és kietlen császárnak.

És ő körülötte Metternich legyeskedik, a mult és jövő egyetlen sikerült osztrák diplomatája.

Mondom több. És szebb életű, mint az apja.

Vagy az mind semmi? A legjobb izlés, a legkellemesebb környezet, a legjobb csókú és leglágyabb ölű nők, a tiszta illatok a legparányibb disszonanciától is menten... és éjfélt után a sápadt fiu a cock-tail-lel.

Azon az emlékezetes majálison már ott tartott az elernyedtt és kifinomult élvezetek terén, hogy már szeretett női ruhában járni.

A Fritz vitte el egy régi csárdába a Gürtlnél, ahol altwien dalokat énekelték egy szinpadias emelvényen valahol, a gőzben és a gőz fölött. A helyzet pedig nem is volt olyan kétségbeesítő, némi dohányfüst és az alkohol, a kis herceg szimatját azért folytonosan különös bűzök izgatták és nehéz ködök fojtogatták.

Tulajdonképen minek jöttek ők ide.

A Fritz nevetett.

Egy női színházi belépő volt rajta selyemből és puha szövetből, könnyű, forró és illatos. Valakitől illatos, nem holmi csiszolt üvegből. Ezt érezte is a herceg, amint könnyedén összeborzongott. Szerencsére piros bélése volt és ott körül egyszerűen tisztí köpenynek fogadták el.

A herceg nem szólt semmit, pedig feltétlenül unatkozott. Várt, hogy mit tartogat számára a Fritz.

Valami nő jött az asztalhoz, megkérdezte a hercegtől, hogy odaülhet-e. Az mosolygott fáradtan és értelmetlenül, még észre sem vette a leányt, aki azért meghatva és meghódítva ült lehető közel hozzá. A herceg még mindig sápadtan mosolygott, csak rövid szédülés vett erőt rajta, amint meglátta a leány borzasztó kezét. Elrémülve gondolta, mi történe az ő szziromszerü, abszolút női kezével ha ez a nő kedvére hozzádörgölné a maga vörös, szikkadt büttykeit. És szenvedett, amint végiggondolta, hogy piros foltok ütődnének és viszkednének ki rajta. Önkéntelen és lopva megnézte a kezét. Máskor halálosan fehér volt mindig, a friss halál sápadtságával, csak a körmöknél kicsiny tűnő rózsaszín csikok. És most egészen és tövig piros. Hideg és piros. Semmi kétség, a keze elpirult.

Aztán jött grófnő tiroli nőnek öltözve, meg egy marquis egyszerű de rajongó polgár ruhájában, aztán egy egyszerű, de rajongó francia polgár marquisnak maszkirozva... és mások.

Rövidesen ki is tűnt a Fritz egész puccsa.

A grófnő sóhajtozott, hogy Franciaország milyen elégedetlen, boldogtalan és nyugtalan.

A herceg még nem akarta megérteni, nem is sietett vele, mert ő elégedett volt és boldog és nyugodt. Tudta, hogy azontul, hogy megértést és megértést mutat, már nem lehet az.

Azért csak kedvesen és kitérően mondta:

„Franciaországot el sem tudnám képzelni más-ként, mint elégedetlenül és nyugtalanul!”

De a grófnő sópánkodott, kétségtelen, hogy őt bizták meg a többiek a herceg befonásával: „De fenség, minő áldatlan állapot az az örök forrongás és... és...”

A herceg ismét fáradtan és értelmetlenül mosolygott, bizonytalan és távolodó mosollyal. A Fritz és a többi most már kétségbeesett. A Fritz megverten rendelt pezsgőt meg tokajit.

„Éljen Buonaparte Napoleon!” kiáltotta a herceg másfél óra mulva.

A többiek átszellemlenülten mosolyogtak. Csak az „u“-t igazították ki letompított, de heves hangon: „Bonaparte”.

„Igen, igaz is. Hát éljen Bonaparte Napoleon francia császár meg... meg az apám...”

Kovács Béla

AZ EVOE ASSZONY

Most bort ide s mulassunk!
 Teli bendőkbe ömlik az ital.
 A térdeimhez ölelek egy asszonyt
 s lecsókolom elkoptatott rozsdaháncsos vállairól,
 a rizsföldek megörölt színét.
 (Bor gőze szapulja agyregeszeimet,
 s gyémántfényét a szememnek
 visszatükrözi —
 csinált nap.)
 A vér és a hús kergül a fejemben.
 (Szék lábaihoz egyenesül a karom.)
 S a koponyám, mint megbicsaklott forgócsont,
 leomlik a kávéházi márványra.
 Vörösre koppan. De nem fáj.
 Emlékek dáridóznak az eszemben.
 De az ölemben rikolt
 egy asszony,
 lába rug s orrokig belekapál a füstbe.
 Pfuja asszony — meg a másik.
 Falusi csönd, meszelt falak,
 ködövelt sziklatornyok.
 Meg völgyek, gyöngyszóró vizekkel.
 S a pipacsok mezején, a bozótban
 szöke sörényét cifrázza
 Az Evoie Asszony!
 Jaj! hogy ide vert az élet szivtelen husángja.
 S ölembé lopta a pfujasszonyt.
 Mikor ott a vérpipacsos mezőkön,
 értem cifrázza magát,
 Az Evoie Asszony.

ŐSZI TÓNÁL

Fába kigyózó asszonyok
 fejen-átvetős kusza-kócos haja
 csapzik a pettyezett tavon.
 Sötét gyémántszemmel kémlik a vizet.
 Jön-e már?
 Karikás vizen sürolva suhan
 sárga agyagig,
 a redőzött hullám.
 Ott visszakoppan.
 Túlra fut
 Ujra vissza: a vággy.
 A bozótokat (partkörül hempergő sündisznók)
 leborotválta az idő.
 Leégett akarások.
 A partnál egy kölyök térdig kiforgatott nadrágban,
 tapossa a nyúlós iszapot.
 A mivelsemtörődöt.
 Árnyékban — aprítani való
 csónak ólálkodik öblöset ásitva
 a szaladó semmibe.
 Hej! hogy elfutna, nyilegyenesen
 s a tenger csattogó százezeletes vizéig pihenni
 se kéne,
 ha a csőrrenő rozsdaevert nyaklánc
 nem övezné egy asszony sarkához.
 S az asszony nem enged.
 Tán Pán sipjától rezdülő levegőn érkező
 lovagja ölelő karjait lesi,
 ki kiszökteti a csöndből —
 A csónakon.

A SÁRGUNYHÓK UTRAKELT
LAKÓI

Acél hajszalakon surruló skatulya,
 likacsain, mint a selgemhernyők
 tunya hempergőn,
 kimerednek a törzsekre srófolt
 csuromviz kalapos fejek.
 Szemek bogarásszák az óriás fenyőket.
 Tágul az orrok petyhüdt kürtje.
 A mellbe ágyazott zacskókból
 sipolva ömlik az elrejtőzött rothadt oxigén.
 Hegyeiken utazik a szem.
 Tátong a szája a csodaságtól.
 A szélverő gólyaszárnyakon búsan emlékeznek a sár-
 gunyhók lakói.
 Csúcsba szaladó lejtők.
 Borulás.
 S a szemek megtorpanva,
 nyalogatják
 a hengerlyuk növényfénypamacsát.
 Rossz a szemnek a hamar fehérség,
 s a nagy kékség, s a nagy csobogás.
 (Megint könyökölnék végig az ablakokon.
 Ujra magába rogyggyan az érzés.)
 S látók a hallókat előzve, élvezve
 falják a tengernyi csodaságot.
 Csoda! Csoda! Csoda!
 S a füveken cincog a nótás.
 S a vizen táncol a nap.
 S a hegyeken sudaras, feszítő lombárbócok
 csiklandják a vérfoszlányos eget.
 Egyhangú kattogás: su sú.
 Most befut a fekete zsákba,
 a tűzgyomru golyhó.
 Fekete zsákban tompul az élet.
 S már szuszognak, darócon, keményen, puhányán,
 nagyokat álmodva a sárgunyhók utrakelt lakói.

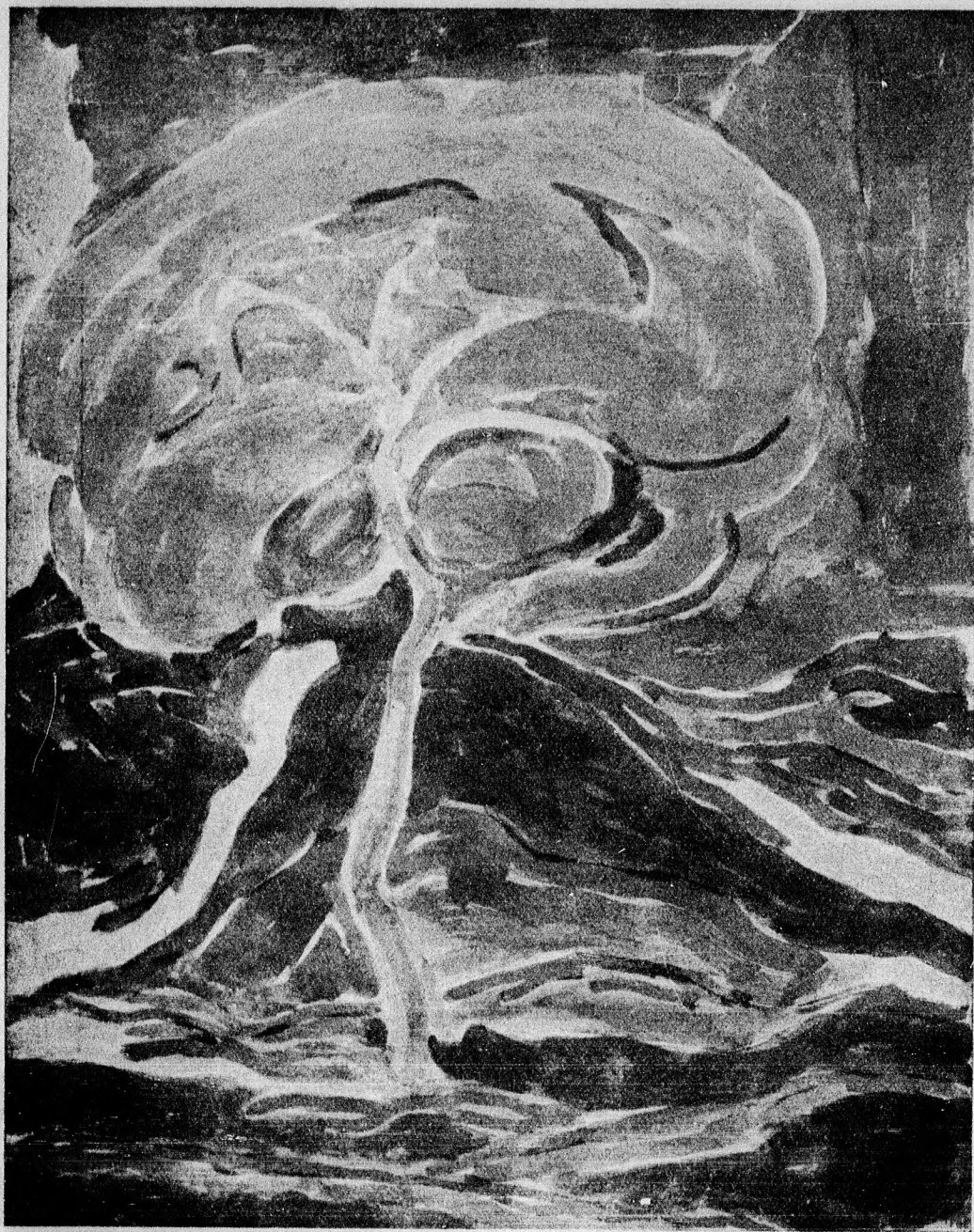
Barta Sándor

PRÓZA: 1

A szoba mélyén nehézszagú ágyak. A sarokból elnyúlt,
 éles testek világítanak a sötétbe. Izmos karok
 kulcsolódnak a fejek fölött. A melleken szétnyílt
 az ing. A megfeküdt bőrön nagy, tarka foltok
 mérgeskednek.
 Egy fekete karika zörög a falon. Ólmos lábai mesz-
 szire lengülnak.
 A szobaasszony kopog az ajtón.
 Sárga gázláng fröccsen az arcokra.
 Öt óra!
 Föl-föl!
 Már elismult!

Izzadt arcok búznak elő a vékony takarók alól. Csak
 ő várt. Várt. Aztán ő is mozdult. Dagadt lábait
 félve csúsztatta a padlóra. Nem birt fölkelni. Az
 éjjel vért köpött. Keserű nyál hólyagosodik a
 szájában.
 Valahol tíz percet dudál a gyár.

AMERICAN
POSTAL SERVICE
JANA

Máttis Teutsch János : Festmény

Mátis Teutsch János: Festmény

Visszafektették.

Nem!
Én?
Csak a hátam!

Fényes homlokán kékes gyöngyszemek csillogtak.

Csak a hátam!

Téglát, meg forró hamut raknak a testére.

Juj!

Takarjanak be!

Fekete, sárga karikák futnak körbe. Ugy érzi, mintha szakálla nőtt volna. Mindig nagyobb-nagyobb lesz.

Magasradobált hársorok. Hirtelen utak nyílnak előtte. Vasárnap. Pajtások. A sötét utcák végén világít a körút. Egy vadszőlős kerítés, zöld asztalok, színes lámpaszemek. Sárga plakátok. Csengő villamos. Egy üres halottas-kocsi.

Elaludt ?!

Valaki a kályha eldugult rácsát szeleltette.

Mozi. Sötét alkof. Piros cédulák. Pénzcsörgés. A kávéházak fölkrén bámuló arcok. Szikrázó villanydrótok. Zenés pince. Kifestett lányok. Katonák. Fáradt katonák.

Egy sárga végállomás.

Damjanich utca.

Az asztalon egy fiatal anya szagos olajjal keni a gyereke gyöngye testét.

Harmonikázó legények. Verkli. Páros öreg utcasöprők félve rúgatják eres lábukat.

Csárdást!

Egy égő szemű lány emeli a poharát és a csillogó bor lefut a barna mellközön.

Most az ő teste szagát érezte vissza.

Száján izesedett a másik szája. Hideg ujjai kés éllel furakodtak a fogai közé.

Segítsenek!

Feketekendős fej hajolt fölé.

Jaj a mellem!

Valaki vérpiros virággal koszorúzta a méceszt. Egy éneklő gyerek földig húzta az óraláncát.

Lovak, szürke, fekete lovak.

Egy hajó indul a hid alatt.

Fehér ruhás lányok husvétí vánkossal.

Jaj!

Egy görbecsőrű papagály így kiabált a fülébe:

Pénzt!

Pénzt!

Az erdőben három országot kínálja a testét.

Jaj!

De ég!

Hamar!!

Hideg borogatást raktak a halántékára. A szomszéd-asszony tömöt dunghát húzott didergő testére. Aztán lábujjhegyen kimentek, csak egy öreg ember maradt az ágya mellett.

Olajos lépcsők. A gép jár. Benzin. Pattog. Ég. A gépész szalad. Késő. A szij elkapja. Földhöz vágja. Ujra viszi.

Tűzoltó-fecskendő.

Bordái mögül magas vízszög szökik. Talán az égig. A falon véres fej, láb.

Fogai egy üres hordóba tovább mozognak.

Szeme egy jajgató lány kötényébe hullott.

S az ajtóba valaki megállította a szívét.

IVizet!

Föülte. Teljes erejéből az öreg arcába vágott. Visszaesett. Teste mint a jég. Csak a szemérsófolódott utólszor égésre. Melééhez kapott. Még egy feszítés.

Adjatok!

Szeme a fekete semmibe meredt.

A-a-á...

Szája nyitva maradt s világít, mint egy kerek tükör. Pattogó fogakkal veszedelmesen világít. Körmeit mélyen a husába vágta. Csontjait még egyszer földobta.

Aztán...

Hátul valaki megmozdult.

Előre lépett.

Közömbösen felkötötte a halott leszakadt állát.

PRÓZA: 2

December 20.

A házak fehéren és puposan egész a földekig nyúlnak. Csomós faágak támasztják az eget.

A túlfűtött kemencék alján pattog a kalács.

Egy széles udvaron visít a disznó, hasában markolatig a kés. Ijedező asszony fehér tállal fogja föl a szökő vért.

Hosszú rúdak kötözik a házak sebét.

Friss szalmán pihennek a barmok.

Ő is készülődött. Mindent feiejtve törte dologba magát. Testéhez csipősen ragad a ruha.

Kamrába a sógor vágja a vastag fatörzseket.

S ő csak térül-fordul, térül-fordul.

Bőrét csiklandozza az éhes férfiszem.

Kendőjét összebb húzza. És nagyot fúj a tengere hajlásába.

Játszik a szél.

Harang csendül.

Testükre keresztet rajzol az ujjuk.
És dolgoznak tovább.

Az úton békélen öregek tippegnek.
Nagy a hó.
És a templomban már misézik a pap.

Pista!
No?
Segíts!

A törőgépet húzták a kamrába.
Kezüik összeért. Szemük ijedten a föld felé fordult.
A fiatal legény szinte főtt a forró vágutól.
Az asszony eszébe az első szerelmes éjszakák kerge-
tőztek. Az ura is így bolondult utána az egész
napi munka után. Szagos testtel leste a lányos
ablak nyitását.

Az úton egy tanyai pásztor tereli a nyáját.

Észretértek.
Az asszony az udvarra futott. És fagyos hóval töm-
ködte cserepes száját.

A fehérre terített asztalon, már égnek a gyertyák.
Tavalyi termés forr a hasas korsókban.
Megtetézett tálakban piroslik a fánk.
És viasz szag, viasz szag.
Fényesség.
Odakint a fagyos karok közül földre esett a szent
skatulya.

Orrukat sóshússzag rángatja.
Az asztalhoz ültek. Derekat mélyen az étel fölé
görbitették.

Foguk alatt hasad a kappan fehér húsa.
Arangszínű szájjal kínálkoznak a poharak.
Fenekig űritik.
Arcukra forró vért kerget az erős ital.
Ujra isznak.
Szóttan, maguk gyötrődésük ellen már lázadzik az
eszük.
Étvágytalanul messzire tölték a virágos tálakat.
Fejük lekonyul.
Aztán merészen a másik szemével játszik a szemük.

A legény testén soha nem érzett vadság futott végig.
Nyaka szinte töredezett a nehéz fej alatt.

Az asztalon csillog a rum.
Az üveg szája az asszony szájával akadozik.
Keze erőtlennül az ölébe esett.
Fölsir.

Szegény uram!
Két éve!

Nehéz próbálkozások után máskor csak eddig bírták.
A legény melle most neki feszült.
A másik emberrel verekedett.
Látatlanul is ő győzött.

Ejj!

A bättya ismert mozdulataival magához emelte az
asszonyt. Fejét körbe becézte. Vállához ért

Tengerébe ezer hangyát érzett.
Te vagy?

Az asszony sikoltott.
Jóska!

Már nevetett. Ölében a visszajött embere fejét érezte.
Forró, könyes fejét a legény inge alá túrta.
Az ijedten megugrott.
Az első asszony, kinek széles ajka égő foltot hagy
a bőrén.

Főlkapta.
Az ágyra dobta.
Széles markába ájultan gyötrődött az asszony husa.
Két karja körül kigyózza a nyakát.

Jóska!
Pista!
Jóska!

Fehér foga a másik száját tépte.
A másik teste égette a combját.
Messzire lökte magától. És játékosan visszaemelte a
karjára.

Egy ideig még fűjt.
Aztán kifáradt feje az asszony párnás mellére csuklott

Az izzadt ablakra cifra papirokat ragaszt a szél.

Éjfél.
És a hazatérő misézők szája sirós, uj zsoitárba kezd.

PRÓZA: 3

Mindenki talpon. Támadni akarnak.
Uj parancsnok. Névsorolvasás.
Hosszú oszlopokon figyelik az ellenség árkait.
A gép előtt megáll az ezredes.
Ma figyelni kell minden mozgást.
A hadnagy hosszú iveket tereget maga elé.
Pápaszemes időjósok, a szél játékát figyelik.

Elindultak.
Fejükre fényes üvegburát húztak és óriás medve man-
csok lógtak ki a vállaikból.

Alattuk vékony utak kigyóznak.
Zöld, sárga, fehér, meg vörös.
Hegyes templomtornyok.
A kertek mozgó forintok. Apró fekete fejekkel.

Teljes sebesség. A gép széles vonalakat rajzol a
hegyek csúcsa fölött.
Lejebb szálltak.

Széles földtúrások. Ijedt fejek figyelnek. A magas
drótsövényt sárga fogak szakítják.
Soha ki nem hülő puskák mereven a másik hasának
szegeződnek.

A hadnagy homlokára kinos verejték verődik.

Rozsdás szögek. Hazai szalonna. Gazdátlan puskák.
Otthonról levél.
Egy döglődő ló, ég felé kapáló lábai.
Sárba süllyedt fejek.

Valahol ólmot öntenek az égő szemü lányok.

Már fejlődik a raj, de hosszú lábaik még csak a mező elejét mérik.

Pattogás. Sivities.

Lábuk, mintha gyökeret eresztene, nem mozdult.

Szájukból meleg gőz csapkod.

Csak állnak.

Várnak

Fölöttük már szállt a vörös tűz.

Lángszóró!

Vissza!

Mind!

Egy szaladó ember kezében még ragadt a bomba.

Meggyulladt.

Először a lába, a hasa. Aztán a feje. Fekete tüznyelv verődik belőle az ég felé.

Testvérek!

Derékbavágott testek. Fekete hullák. Zsirfűst.

Jajgatás.

Hat gyerekek!

Vigyetek!

Egy láb nélküli ember két kezén hintálja a testét, hogy

hidegüljön a forró seb.

Másiknak meg fél fele égett el. A fekete csont közepén utolsót ver a vörös szív.

Már ő se bírta. Kezében remegett a kormánykerék.

A hadnagy ecetes szivaccsal törülte a homlokát. De irta tovább.

Ezer halál.

Ujabb melegség.

Pattogás.

Az előbbi emberek helyén fekete hamuk roskadoznak. A sárga sár helyett szikadt föld.

A meleg puska-csővek fölhúzott ravasza csattan. Karcoló füst. Lőporszag.

A gép szárnyát sivító golyók súrolják.

Es vér... vér...

A nap most hetykén a hegyek csúcsára ugrott.

Aztán a völgybe esett.

Fekete csönd.

És a gép is mint egy letört szárnyú madár ereszkedik a földre.

Ujvári Erzsé

Máttis Teutsch János: Eredeti fametszet

MŰVÉSZET

Uj költők könyve. Kassák Lajos szerkesztésében és előszavával megjelent a „MA” első kiadványa: lírai antológia: *Uj költők könyve* címmel. A kötet György Mátyás, Kassák Lajos, Komját Aladár, Lengyel József válogatott verseit gyűjti az olvasó elé. A legújabb irodalom e reprezentatív költői tárgyilagos kritikára alkalmas formában először jelentkeznek együttesen, mint új irodalmi irány demonstrálói, s így a kötet, értékein túl is irodalmi eseményt jelent.

Lapunk alapító és pártoló tagjai a K 350 árban kiadott könyvet félárban kapják, előfizetőinknek pedig 25 % engedményt adunk, ha a könyvet kiadóhatalunk után rendelik meg.

A könyv a leggondosabb kiállítású művészi formában kerül forgalomba, de barátaink részére külön amatőr példányokról is gondoskodtunk. A száz számozott, keménykötésű, eredeti linoleummet-szettel s az írók autogrammjával ellátott amatőr-példányok ára K 10. — Lapunk alapító és pártoló tagjai és előfizetőink a fent megjelölt kedvezményre az amatőr-példányoknál is számot tarthatnak.

SZINHÁZAK

Vigszínház: Herczeg Ferenc: Kék róka

Kárörvendők és rosszmájuk vigyori bókot tapsolnak a modernnek felé: Herczeg Ferenc! — ime, a Herczeg Ferenc, brigadérosok, grófok, gyurkovicsok Herczege! — fiatalabb, újabb, modernebb, mint ti!

Pedig — nézzünk csak hátra! Nem egy öregedő író megfiatalodásáról van szó. Nem is a rejtett értékek fölszínre robbanásáról.

Herczeg Ferenc egyszerűen — jószemű író, aki mindig tudta és tudja, ki az olvasó, ki a nagypublikum és milyen ez a publikum.

Tulajdonképp: ez az egész, amikor a „Pogányokat” a „Bizáncot” az „Ocska Brigadéros” írta, ezer év előtti pogány misztikum és brigadéros legendáság kellett a nyugós idegű neki-keseredésnek — nekihevülésnek; és a könnyű gesztusú gentri se verhetette [minél jobban dagadó] mellét, lógathatta [minél üresebb] fejét jobbkor, mint a Gyurkovicsék és más agylágyultak idejében.

Ma már más problémák kicsinyessége gombostűzi a „nyugathakóstit” előfizetőket, s Herczeg a közeli „Hét sváb” után átmenet nélkül, [de csak látszólag

indokolatlanul] markol az „Aranyhegedű” húrjaiba.

Divatját multa kúrtó kalapot — dobja el magától: az éveken át belovagolt típusait.

— Kék róka.

Asszony, tisztaság, sárcipők az előszobában, édesvízi hydrák, befelé élés, stréber kislány, bácsi, férj — mindez rendben van. Úgyesen, finoman fognak össze; és amint élénk állanak, látjuk, nem magasodnak fölénk, de fölmelegszünk a közelségüktől. És együtté fogódzásukban: a közelségétől.

Szellemes, előkelő és kedves darab. Stílusa nincs, romantikája nem émelvűgős, natúrja nem bántó.

Filozófiája: a nyugalmat, kiegyenlítő-dést kereső élet kisivelésű bölcsessége. Polgári. Józán.

Céljai: az eszközei. S az eszközeiben; a siker.

Elérte.

Es megérdemelte.

Mert ennyi jótulajdonság, s a konvencionális rosszaságoknak ily *nagyfokú hiánya* ebben a szezonban (a tavalyiban se!) még nem predesztináltak darabot A Kék rókához hasonló szimpátiára.

— — Mindezt a második felvonás befejezése után mondjuk.

A mi szempontjainkból itt véget ér a darab: egy nyitott ajtájú kedves, szelíd dráma; nyitottságában mélységekkel, problémákkal is.

Ami ezután következik, az — — az — — — harmadik felvonás!

Ó! mert Herczeg Ferenc mégse lett azzá, akinek az első két felvonásban sejtettük. És nem lett azzá, akinek a darab nyomán kiáltozták.

A szabaddá frissülő ember — ime — belecsohányósodik béklyóiba; és mert a béklyók megoldást préselnek, a mindent elrendező szerzőt kiáltják, s az: a banális regénymorál kerülhetlenségével elintéz mindent!

Mire való?

Herczeg Ferenc a mai publikumnak ír!

Varsányi Irén és Hegedűs Gyula művészetük legjavát életesítették alakjaikba; Tanay ötletes, jó. A Sándor szerepében szívesebben látnánk volna jobb, *őszintébb* színészt.

Jób Dániel dekadens „rendező művésze” ebben a darabban látszott elérni elrettentő művészielenségének csúcspontját. A háttérdiszettek (már nem is impressionista) színhalmozása, ordító hazugsága a darab tónusának finom eltompított színeivel és életességével szemben illuziórontó, bosszantó, érthetetlen. A színpadművészet szempontjából: türehtellen! (Vagy nem érzi Jób Dániel a hangok, szók, gondolatok színeit?? És nem tudja, hogy a színpad nem vásári panorama?! Nem tudja, hogy ott mindent, *mindent* a darabhoz azaz a dráma mindenből egygyé teljesedett életéhez *kell* hangolni!??)

Nemzeti Színház: Kőműves Kelemen

A „Kőműves Kelemen” balladájának emberi tragikumát drámai dialógusokba ömleszteti, kiszélesíteni, általánosítani, esetleg maivá értékelni: ezt a célt örömmel tudnánk magunkhoz melengetni.

De hol van ez a tendencia a Kárpáti Aurél — Vajda László munkájából!!

És egyáltalán: a dráma!?! a tragikum!?! modern színszerűség!?! — Kőműves Kelemen!?!

Nem is arról van szó, hogy a két társszerző még csak meg se közelítette az egyedül akceptálható célt: a készen kapott tragikumot sem voltak képesek megfogni, színpadra vinni. A színpad minden dohos requizitumát kellett előszedniök dramaturgiájuk mumusnak jó tarsolyából, hogy valahogy élénk támogassák a versből holtra ráncigált tragédiát.

Drámai eszközeik ime: röhögő kísértethad, sikoltozó, szavaló szellem a sziklacsucson, éjszaka, zivatar, hegyomlás, örült némbor, ordító „tömegek”, dült-arcú „népség”; és mindezek tetejébe: az agyonfárasztott idegek megrikatasára kijátszott apai szeretet fájdalom, megszent-ségtelenítve, a póz legplusszában!

Dühödtre vadult elkeseredés rüga fel bennünk a kritika minden jóindulatát, elnézését, ha a bitorolt névrokonság az egyszerű, nagy Kőműves Kelemen, a ballada Kelemenjét asszociálja agyunkban,

Es: Ibsen Henrik! És: „szimbólum”! Ezek után!

Es: a Nemzeti Színház színpadán!

A színészeknek nem volt alkalmuk alakításra.

Hevesi Sándor a klasszikus rendezés sémáját húzta a darabra. A „tömegek” dróton ráncigált dülleddszeműségével.

A harmadik felvonás diszlete szép, jó, meglepő.

Magyar Színház:

Januárban mutatta be Vajda Ernő: „Váratlan vendég” című 3 felvonásos színművét; februárban pedig Gábori Andor: „Dollárpapa” című 4 felvonásos komédiáját.

Máca János

KÖNYVEK

Noémi fia: (Regény. Irta: Laczkó Géza. Franklin társulat kiadása 1917.

Elsőben is rácsudálkozni kell, — ha nem is gondolok a kinti fenevadviadalokra s elparancsolok magamtól minden háborus-idők-igényére — követelőzést, — hogy *ma* kerülhetett élénk ez a szelid, graciozus multakat becézó regény. Mai, — butító kegyelettel mégis csak — temető, nekibátorodó jövőbekapaszkodóknak, erkölcsibb értelmi-érzelmi elérésekért vajúdóknak, hogy írhat valaki szivellágyogató mesét? És mintha minden kiválósága, a delejesen ársodrós, igéretes elbeszélés s a rátápinthatnégi plasztikus, képalkotó stílus is csak azért volna, hogy enyhe gyöngyörökre fűző szórakoztatásunk, fáradt idegeink pihentetője legyen.

S ha talán érdemévé avatnák valakik e boldogító ajándékszerűséget s szeretnék, hogy izgalmi fölzuhogások nélkül békés élvezettel olvashatnak regényt, — én fölmérem hosszát-szélét, lapszám terjedelmét s értékelőn vetem össze időmet-lekötő hosszadalmasságát azzal a hozzáképest magnyi tartalommal, kevéske meghatódással és semmi értéknövekedéssel, amit belőle kapok. Laczkó Géza nevével s az 1917-es felületpattantó elégedetlenségeket számozó dátummal jelentős című

lap alatt nem kereshettem ily késigényű szándékot.

Minden új könyvnek (a legnépszerűbb értelemben!) a legtöbbet kell akarnia s a legmesszebbmenő beteljesítésekért küzdnie: azért, hogy írója erkölcsi s esztétikai-kulturát emelje minden eszközzel: tudásának, meglátásának, vizuoinak, fájaldalmának, rosszarárműltének viharos hatalmával, világbaordítsa, amit mindenki-be-fanatizálni akarna s amiért megszenvedve, amiben fölvilágosodva több, mint a többi. — De Laczkó Géza regényén hiába évődne bárki, nem lenne a nagy szándékokat sőt az író jólismert képességeit sem. Mintha eltette volna őket jobbnapokra-szántan, ide-nem-törődő könnyedséggel írva „valamit” büfeledtetőnek.

Magátelengedő megsekkélyesedésben néhol a jelentőségételen, csak leírás-szép részek dagályos halmozására hibáz, máskor az ismétlődő képek (városok, utazás, családi jelenet.) karakterikben annyiszor hasonlóak, hogy merőben indokolatlanná lesznek újra-fölvetődő más ismertségükben.

Valami, — nem érthetni honnan született, — gyöngédséggel simogatja ki ovális aranyáramokból a finom, nekünk rég idegen alakokat, akikről haláltávolság jötekonny egészletőjében lefakultak a csungaságok. Ártatlan, szívjószágos lelküket sűrölös-durva, de nem gyökért-perzselő és nem is fogvacogató életen át hurcolják uszályos nehezültséggel s úgy múlnak a voltba, hogy kicsi helyükbe semmisítő, szűrtke levegő nyomul. Vajon ki érti ma még ezeket az embereket s ki akar rájuk emlékezve elérzékenyülni? Ki hatódik meg az öreg Lányiné zsörtös jóságán, ki búsulja nemes Szilághy őseihez-méltatlan birtokból-kikopását s melyik nehéz járású szív rezzen össze arra, hogy az agy Arany János átmegegy a Lánchidon? Ilyen emlék simogató kedvességekkel van tele ez a regény.

S mert bizonyos, hogy minden írásközött is leginkább a regény tartozik *aktualitással*. — abban a legtágultabb értelemben: hogy problémáiban, akarásaiban és tendenciáiban idejének forró szülötte és mindig didaktikus, mert mindig termékenyítő, — szomorító elégedetlenséggel könyveljük el Laczkó regényét, mint ezeknek a követelményeknek éppen nem adózót, — : napjainkhoz, irodalmi-ambícióinkhoz s írójához is méltatlant.

Réti Irén

Két verseskötny

Balázs Béla: Tristán Hajóján. 1916. Kner Izidornál.)

Kezdetül tanusitanunk kell Balázsnak bizonyos írói kvalitásait, amelyek csaknem kivétel nélkül kifejező prózájába szöggellenek, mert a poeta Balázsról az a véleményünk, hogy akad pár olyan ujdonsült „titán”, aki alkalmasabb műformába vágódik bele, mint ő, kinek csakugyan ügye-baja van a mondanivalójával. Ha magyarázó okokat és alkatelemeket keresgélünk, igazán kár Dostojevskivel előhozakodni. Mi itt tartalmiokban nem szándékozunk szálakra szedni az író, mert *ilyetén tökélyből edes-keves jutott verseibe*, formagenesis szempontjából meg tökéletesen elegendőnek véljük két

döntő névnek felemlítését: Maeterlincket és Adyt. Maeterlinckkel bizonyos tárgyi közösségek, a miszticizmus névvel nevezetett „imponderabilitás” iránti vonzalom hozhatta össze. A modorban való hozzáidomulásra íme egy kikapott példa a Serres Chaudes-ből:

J'attends vos doigts purs sur ma face,
Pareils a des anges de glace,
J'attends qu'ils mouillent mes regards,
L'herbe morte de mes regards,
Où tant d'agneaux las sont épars!

Ez a naiv és csipkés forma valahogyan Adyknak sorokba tördelt dicitóján sajtólódik át és ennek a bonjolult eljárásnak termékeképpen: ami Adynál egy hánytorgó alkotóerő szükségszerű köteliazitása, szuszravergődése, az Balázsnál nyikorgó tehnikázás lesz a gondolat-szurdinákkal. Ami sűlybemenő realitás van a versében, a „dimenziókba” erőszakolással, elsejtelmesséssel nemhogy távlatba finomulna, hanem elerőtlenedik.

Én múltam múlni hagytam
Dúltá lakottan, hagytam,
Tudom.

És fénylik fényességgel . . .

Ha az igazi formaművészet a már magukban visóra-döbentő kifejezés csoportoknak cumulatív hatású elrendezésében testesül meg: akkor vajjon minek-lisztejük a fenti mintában boldoguló kifejeződést, ahol a motívumok és képek (bizonyos csálhatatlan, kipróbált recipékbe megnyugvó rengheségükben) még a „találó” kívánalmát is ritkán, ha megütik; a szavak keverése pedig olyan gyámoltalan és kérdőjeles, mintha valami házihölgy száján összerosott „könyes téma” volna. Különösen a sorok kicsengései, a zeneszerűen domborított, hánygák széjjel a mondanivaló igazáni hangsúlyát s fordítják ezzel vagy komolytalan stilizálásra, vagy agybágyító tereferére. Erre még egy példát:

Azért volt síró mind is
Kisérteltlőt mind is.

Hasonlókra szinte kedve lenne az embernek azt a *tulzó* megjegyzést tenni, hogy eredetijében egészen jól hangozhatik. Es az első példa „Tudom”-ja (különösen folytonos ismétlődésével) milyen cseréphanon karcol bele az amogy is fejletlen orkesterbe. (Nem mintha Balázs a költészet Bartók Bélája volna!) Pedig ez a Tudom az a körmönfont motívum, vagy meglepő accord, amelyben a mű foggantatott. És milyen intellectuális szaga van! Akalában, ha Balázs akarásával és témamegmunkálásával; költő, akkor ő a legzeneiellenőbb a joggal így titulálhatók között.

Képzavaros stílusának hibája szerintük az abstractios (transzcendentális) látással párhuzamos abstractios kifejezés-mód. Ha néha felámul a metafizikai magyarázkodásból, ilyen szép sorokra fakad:

A tavasz árad.
Dalolva önti be szobámba
A te szobádat.

A könyvet Kner Izidor jó ízlésű gyomai nyomdája készítette. Nagy, komoly formátumával, betűivel már az angol műhelyekből kikerülő könyvek nyugalmát, hozzá, bár a betűszlopoknak az oldalakra helyezésében megnyilvánuló nyomdai-összimetria rontja a hatást. Ennek a vállalatnak jóiparkodásától várjuk a sab-

lónokba fulladt magyar tipográfiának leg-hamarábbi megjavítását.

Keleti Arthur: Angyali Üdvözlét

(1916. Grillnél.)

Ismét egy misztikus. Ellentétben Balázs kevert nemzetű sejtelmességével: ez a munka elferdített renaissance-al átkáprázott plébániás miszticizmuson sarjadzik. Olvasás közben az az érzéscsalódás szerencsétlenül bennünket, hogy kiszolgáltatottságunkban valami eklézsiás érzelmű gyámopa simogatja arcunkat fáradhatatlanul, báránykázó és bünyösköző szavak kíséretében, miközben lassan foszladozik rólunk a ruha, bőr és tagjainak minden összetartása. Ha Balázs göröngyein hahotásan botlanunk kellett, most kétségbe kell esnünk a nyákos egyformaságba biggyesztve. A kritikus bevallja, hogy az ilyesféle írás a számbavetteknek annyira antipodusos eszközeivel dolgozik, hogy ő oda megértéssel nem furakodhatik át. Annyi bizonyos, hogy ez az írásmód a megcsinálásban olyan következetességgel meszterkedik, hogy művésznek címezné az ember, ha az nem hangzanék szinte káromkodásként.

Teljes gördülési sorai sok hasznukat látták Füst Milán széles dicitójában és amint szükségszerűen következik, fogalmiokban sem maradhatott el az erősebb író hatása. (Ennél a rokonság-felvetésnél van helye megjegyeznünk, hogy tévedés Füstöt és Keletit szabadversben komponálóknak tekinteni. Alkalmassint nyúltságokkal tévesztő soraik teljesen a régi egyenletesre-méltatlanságban himbálódznak végig. Legfeljebb a jólismert „blank-verse” szabadságait olvashatjuk rájuk, ámbar mély néha rimeltetik is a sorvégeket.) Keleti gondolkozása Rodenbachéval, Rilkeével, Szép Ernővel közös törzsből fiadzott.

A könyv kiállítása stílusosan egybeszedt a versekkel. Zöld táblájával, sárga eleivel nézheted chlorosisos girbicnek, vagy akár csecsebecsés, „kisdéd” szentkönyvnek.

György Mátyás

Szerkesztőségünkhöz beküldött könyvek:

Franklin:

Laczkó Géza: Noémi fia (regény)
Kafka Margit: Állomások (regény)

Athenaeum:

Pilisi Lajos: A megrohant és fel-szabadított Erdély

Singer és Wolfner:

Várnai Zseni: Gracchusok anyja (versek)

Kner:

Moly Tamás: Három novella (novellák)
Byron: Mazepa. (Ford. Kosztolányi Dezső)

Terán:

Kosztolányi Dezső: Mák (versek)

Galántai:

Honti Tibor: Simon a keresztje (versek)

A Nap:

Gömöri Jenő: Katouanóták
Egyes könyvekre még visszatérünk

P R O P A G A N D A

A »MA« törekvése: a nemzetközi életbe bekapcsolódva, korunk eszéhez és érzéseihz szóló új művészetek kultiválása és propagálása.

A »MA« közleményei a legmagasabb szempontból válogatónak össze.

A »MA« minden száma közöl verseket, novellákat, kritikákat és több oldalnyi reprodukciót a legkiválóbb hazai és külföldi művészekről.

A »MA« tulajdonosai írók és képzőművészek s így lapunk támogatói nem egy üzleti haszonra alakult vállalat tőkét gyarapítják, hanem közvetlenül segítik művészi programjuk érvényesítéséhez azokat, akiktől művészi értékeket kapnak.

Felhívjuk az irodalom és művészet barátait előfizetésre és a támogatás olyan módjára, mely nálunk ugyan szokatlan, de a külföldi kulturális központok művészi életében régóta ismert.

A pártolás eme formájához vannak egy évi időtartamra vonatkozó pártoló tagsági jegyek és vannak állandó érvényűek. Egy évre vonatkozó jegy ára 20 korona, állandó érvényű jegy ára 200 korona.

A pártoló tagsági jegyek birtokosai a tagsági jegy érvényességi időtartama alatt

külön előfizetési díj nélkül kapják folyóiratunkat, egyéb irodalmi kiadványainkért fel árat fizetnek, évenként egy művészi értékű műlapot kapnak ajándékul, matinéinkre két darab félárú jegy áll rendelkezésükre és egyéb művészi vállalkozásainkban is hasonló kedvezményekben fognak részesedni.

Akik csak az előfizetési díjat küldik be, (egy évre 8 korona, félévre 4 korona) a felsorolt kedvezményekre igényt nem tarthatnak.

A »MA« kiadóbizottsága

A megjelenés dátuma 1917. február 15. A lap minden cikkéért a szerző felel.

Megjelent!

Új költők könyve

cimű a »MA« lírai antológiája

Ára **3.50 fillér**

Kapható minden könyvkereskedésben és a »MA« kiadóhivatalában.

A »MA« kiadásában megjelent

Singer Henrik
Világnézet

cimű füzet

ÁRA **1 KORONA.**

Kapható minden
könyvkereskedésben.

RÓZSAHEGYI

KÁLMÁN

(A Nemzeti színház tagja)

Szinész

és

mozi-iskolája

BUDAPEST,

VIII., Népszínház-utca 22. sz.

Értekezni lehet a
délutáni órákban

Telefon: József 31-05.

Modern Színpad

Koronaherczeg-utca 6.

LILLA. Melodráma, írta: Biró Lajos, Játsszák: Mészáros Giza, Antalffy, Gellért, Somlár stb. **KÁVÉCSARNOK.** Életkép, írta: Szép Ernő. Játsszák: Medgyaszay Vilma, Vendrey Ferenc stb. **LOTHÁRINGIA.** Barok-játék, írta: Emőd Tamás, a zenét: Reinitz Béla. Játsszák: Medgyaszay Vilma és Bánoczi. Új Harsányi, Nadas, és Békeffy-tréfákban: Rózsahegy Kálmán, Várnay Janka, Nagy Margit, Űrmössy Anikó, Homok Paula, Uray és Varsa stb. lépnek föl. Gábor Andor és Szirmai Albert új dalait: Kökény Iona, Lukács Sári, Hollós Rózsai, Boross és Sajó adják elő.

Kezdetre pont 7 órakor.

Borszéki ásványvíz

Gyomor- és bélrenyheségnél, hurutos dyspepsiáknál, cukorbetegségnél stb. nélkülözhetetlen.

Kapható mindenütt.

Főelárúsítás:

Borszéki Fordóvállalat
Részv.-Társ.

BUDAPEST, V.,
Nádor-utca 6.

Telefon: 36-52.